

MATKAILUALUEET JAKOON

Erilaisia matkailupistejärjestelmiä alkaa olla jo enemmän kuin tarpeeksi, mutta haluan silti pistää oman lusikkani soppaan. Useimmiten puheena ovat itsenäiset maat tai YK:n jäsenmaat, joita tällä hetkellä on 193. Lisäksi Vatikaani on tarkkailijajäsen YK:ssa ja se luokitellaan itsenäiseksi, niin turha kuin se sellaisena onkin. Taiwanin asema on omalaatuinen: se on käytännössä itsenäinen, mutta sen enempää se itse kuin Manner-Kiinakaan ei hyväksy Taiwanin tunnustamista erilliseksi valtioksi, vaan kumpikin katsoo edustavansa koko Kiinaa. Kosovon itsenäisyyden on tunnustanut 92 maata eli niukka vähemmistö maailman valtioista, mm. EU-maat, mutta mielestäni senkin voisi katsoa itsenäiseksi. Näin itsenäisten valtioiden määrä olisi tällä hetkellä 196. Seuraavana listalla olisi kai Palestiina, joka myös on saanut tarkkailijajäsenen aseman, mutta se joutuu aina vain odottamaan itsenäistymisvuoroaan.

Matkailualueisiin on kuitenkin otettava mukaan muutkin maailman alueet, ja jakomahdollisuuksia on silloin paljon enemmän. Pisimpään käytössä on ollut Travellers' Century Clubin (TCC) jako, jossa tällä hetkellä on 321 aluetta (entities). Jako on suhteellisen selkeä ja johdonmukainen, mutta tuloksena on hyvin erisuuruisia alueita. Itsenäisten maiden lisäksi siinä on huomioitu erilaisia erillisalueita ja varsinkin saaria ja saariryhmiä, jotka erottuvat maantieteellisesti, poliittisesti tai väestöllisesti. Toisaalta pitemmälle ehtineen matkailijan mielestä tämä jako voi olla turhankin karkea, kun monet maat on tullut käytyä huomattavasti tarkemmin kuin yhden pisteen edestä.

Sitten käytössä on Most Traveled People -sivusto (MTP), jossa alueita on 871. Siinä maailma on jaettu osin hyvinkin tarkasti, mutta ongelmana on epäjohdonmukaisuus, josta räikeimpänä esimerkkinä se, että Sveitsi on jaettu 26 kantoniin, mutta Itävaltaa ei ole jaettu osavaltioihin. Mukana on myös turhan paljon kaukaisia ja asumattomia saaria.

Uusimpana tulokkaana on The Best Travelled -sivusto (TBT), joka pyrkii korjaamaan todettuja epäkohtia. Jaon tuloksena on 1281 aluetta, mikä on saatu aikaan jakamalla useimmat keskikokoiset tai suuremmat maat vähintään kolmeen osaan. Kokonaismäärä tuntuu jo masentavan suurelta, kun jaetuissa maissa on paljon sellaisia, joissa ei aikomustakaan koskaan käydä. Jako on sinänsä johdonmukainen, mutta monet maat on jouduttu jakamaan melko mielivaltaisesti sopivan hallinnollisen jaon puutteessa, ja joskus on vaikea tietää, mihin alueeseen jokin tietty paikkakunta kuuluu. TBT:n UN+ -listalla on 207 maata, mutta muut alueet nostavat määrän 240:een.

Niinpä olen rakentanut oman järjestelmän, joka sekin on tietysti subjektiivinen – täydelliseen yksimielisyyteen näissä asioissa on mahdoton päästä. Lähtökohtana ovat tässäkin itsenäiset maat ja emämaastaan selvästi erillään olevat alueet. Maajako noudattaa pitkälle Tilastokeskuksen ISO-standardin mukaista jakoa, jossa on 249 aluetta. Olen jättänyt niistä pois emämaansa yhteydessä olevat Ahvenanmaan, Guernseyn, Jersey ja Mansaaren. Sen sijaan Hongkong ja Macao ovat mukana, koska ei ole kovin kauan siitä, kun ne kuuluivat Britannialle ja Portugalille. Em. listan ulkopuolelta olen ottanut mukaan Kosovon sekä St. Helenalta hallinnoitavat Ascensionin ja Tristan da Cunhan, koska ne ovat kaukana toisistaan. Entinen Alankomaiden Antillit on järjestelty hiljattain uudelleen, ja päädyin laskemaan kaikki kuusi saarta eri maiksi, siis myös Bonairen, Saban ja St. Eustatiuksen, jotka em. listassa muodostavat yhden alueen. Pitkän harkinnan jälkeen otin mukaan myös ne listan alueet, joilla ei ole vakinaista asutusta. Yhtenä maaksi valintaa tukevana perusteena on ollut myös se, jos alueelle (rajatapauksissa yleensä saarelle) on julkaistu omia postimerkkejä. Tätä kautta olen saanut ”maiden” määräksi 250, joka on melkein sama kuin TBT:ssä (240) ja MTP:ssä (237), mutta maat eivät ole täysin samoja. MTP:ssä ja TBT:ssä on ”ryhmämaita” eli tietyssä maanosassa/suuralueella sijaitsevia saaria, jotka esim. Tyynellä valtamerellä voivat olla hyvinkin kaukana toisistaan.

Näissä järjestelmissä olennaisinta ei kuitenkaan ole jako ”maihin” vaan jako ”alueisiin” (regions/locations): MTP 871, TBT 1221 ja minulla (MMA/WTR) 900. Oma lukuni on lähellä MTP:tä, mutta alueissa on paljonkin eroja. Maista olen jakanut osiin tietysti asukasluvultaan ja pinta-alaltaan suurimmat ja myös useat eri syistä ”hajanaiset” maat. Uutena tietoisena jakoperusteena olen ottanut käyttöön maiden matkailusuosion siten, että suositummista maista saa enemmän pisteitä. Tässä olen käyttänyt apuna TBT-listan maiden käyntimääriä (entries), jolloin kärkeen nousevat suurten maiden ohella pienemmätkin maat, joihin on merkitty paljon käyntejä. Näin olen jakanut 45 suosituinta maata (tilanne 8.2.2013) sopivaan määrään osia ensisijaisesti hallinnollisten alueiden perusteella. Viimeinen useaan osaan jaettavaksi päätynyt maa on Tanska ja ensimmäinen pois jäänyt Tansania, jota olisi vaikea jakaa vain muutamaan osaan. Ratkaisu suosii Pohjois- ja Länsi-Eurooppaa, mutta sallittakoon tällainen pieni kotiinpäinveto. Tarkoitukseni on, ettei tarvitse muodostaa alueita tätä järjestelmää varten, vaan että voi käyttää olemassa olevia alueita. Yksityiskohdista voi olla monessakin tapauksessa eri mieltä.

Pohjoismaista saa paljon pisteitä, kun niihin ei löytynyt sopivampaakaan ratkaisua kuin jako maakuntiin/lääneihin. Brittein saarilla on käytössä perinteinen kreivikuntajako, mutta se tuottaisi liian pieniä yksiköitä, joten olen jakanut Englannin yhdeksään hallintoalueeseen ja pitänyt Skotlannin ja Walesin yhtenä kokonaisuutena. Muut isommat läntisen Euroopan maat olen jakanut maakuntiin/osavaltioihin/itsehallintoalueisiin/kantoneihin ym.

Itäisen Euroopan maita olen pyrkinyt jakamaan hieman suurempiin osiin, esimerkiksi Puolan kuuteen maantieteelliseen alueeseen enkä 16 voivodikuntaan/lääniin. Muualta maailmasta olen koettanut löytää luonnollisia jakoperusteita; esimerkiksi Malesia on liittovaltio, jota muissa järjestelmissä ei ole jaettu näin moneen osaan. Hallinnollinen tausta on myös Israelin, Vietnamin, Thaimaan, Egyptin, Marokon ja Perun maantieteellisellä jaolla, kun alueet/provinssit on ryhmitelty sen mukaan.

Kaksi pistettä on mahdollisuus saada monesta pienemmästäkin maasta. Saarivaltiot jakaantuvat usein luonnollisesti kahteen tai kolmeen osaan, esimerkiksi Filippiinit, Uusi-Seelanti ja Trinidad & Tobago. Pienistä ”saaripareista” tulee vain yksi piste, jos toinen osapuoli ei ole autonominen ja on asukasluvultaan hyvin vähäinen. Lähihistoriasta löytyy jakoperuste esimerkiksi Jemeniin ja yksinkertaisesti nimestä Bosnia & Hertsegovina. Itsenäisiksi ovat julistautuneet ilman kansainvälistä tunnustusta ainakin Pohjois-Kypros, Transnistria, Vuoristo-Karabah, Abhasia ja Etelä-Ossetia. Monilla muilla pisteen tuottavilla alueilla on jonkinasteinen autonomia. Jakoperusteita siis riittää – ja niin myös jakomahdollisuuksia.

Saarista ja saaristoista mukaan ovat päässeet suhteellisen kaukana mantereesta sijaitsevat ja matkailullisesti merkittävät Pääsiäissaari ja Galapagossaaret. Kovin pieniä enklaveja/eksklaveja en ole ottanut mukaan – vain isommat erillisalueet, kuten Azerbaidžanin Nahitševan ja Angolan Cabinda. Espanjan Ceuta ja Melilla ovat mukana, koska ne sijaitsevat Afrikan puolella. Poliittisesti vakiintumattomia alueita olen koettanut välttää, kuten Somalian osia.

Havainnollisuuden lisäämiseksi olen merkinnyt listaan alueen pääkaupungin, tai jos sellaista ei ole määritetty, suurimman kaupungin, ellei nimi ole sama kuin koko alueella. USA:n osavaltioiden pieniä pääkaupunkeja en ole merkinnyt, koska tunnetuimmat käyntikohteet ovat yleensä suurempia.

Otan mielelläni vastaan luetteloani koskevaa kritiikkiä ja muutosehdotuksia.

Kari Mäntysalo (kari.mantysalo@gmail.com)